NETWERK UPDATE
12 december 2025
BEZOEK DE WEBSITE!

RET+BEN Brabant | Zeeland

Regionale Expertteams | Bovenregionaal ExpertiseNetwerk Jeugd Brabant Zeeland

SPECIALE EDITIE: GVA

GVA = Gedeelde Verklarende Analyse

Samen verantwoordelijk - iedereen sterker

BEN ondersteunt de regionale expertteams (RETs) in Brabant en Zeeland bij het organiseren van de best passende hulp voor kinderen en gezinnen die nú vastlopen en tussen wal en schip vallen.

Voor straks werkt BEN, samen met de RETS, aan de ontwikkeling van een beter jeugd-hulplandschap.

'Samen verantwoordelijk – iedereen sterker' is ons motto. Over de grenzen van organisaties, wetten en andere hokjes en vakjes heen.

Onze **focus**: het verder verspreiden van de **Gedeelde Verklarende Analyse** (GVA) en het ontwikkelen van **alternatieve hulpvormen**.

BEZOEK DE WEBSITE!

Contact

Netwerk coördinator
Ingrid van Gool
ingrid@in-project.nl

Strategie en Communicatie
Nadine Rozenberg
nadine@opendeuren.nl

Netwerkondersteuner
en junior onderzoeker
Eva van den Berge
vandenberge.ej@gmail.com

GVA focuspunt van BEN

De Gedeelde Verklarende Analyse (GVA) is een van onze focuspunten in 2026. We streven naar een gedeelde visie op het inzetten van de GVA en een gemeenschappelijke taal. Door te investeren in het werken met een GVA willen we voorkomen dat problematiek van gezinnen complexer wordt. En door een goede samenwerking tussen de betrokken partijen te organiseren willen we problematiek verminderen.

Sinds 1 februari 2025 ben ik aan BEN verbonden als netwerk-verbinder GVA. Verschillende regio's ontplooien initiatieven op het gebied van de GVA. Het is mijn taak om in kaart te brengen welke initiatieven organisaties en samenwerkingsverbanden er rondom de GVA zijn in onze regio. En daartussen verbinding tot stand te brengen. Dat er al veel moois rondom de GVA gebeurt kun je in deze update lezen.

Heb je vragen, ideeën of suggesties?
Neem gerust contact met me op via wbmssp@gmail.com.

Wilma Massop

Wilma Massop, netwerkverbinder GVA

Dáárom een Gedeelde Verklarende Analyse (GVA):

- beter passende en tijdige hulp aan gezinnen
- hulp die beter is van kwaliteit en korter nodig is
- minder kinderen uit huis geplaatst

Inhoudsopgave

De GVA als onderdeel van het gewone werk. Zo pakken een 10 voor de Jeugd en Noordoost Brabant het aan.
>> Lees het artikel

Jongeren en ouders echt serieus nemen, maakt het verschil. Michiel en Saskia delen hun ervaringen met de GVA.
>> Lees het artikel

Met meer rust en vertrouwen gesprekken voeren. GVA-trainers over de meerwaarde van de training.
>> Lees hun ervaringen

Kwaliteit Blijvend Leren binnen het Nederlands Jeugdinstituut gaat een leerlijn GVA ontwikkelen om de kwaliteit van analyses te verbeteren
>> Lees het artikel

NETWERK UPDATE
12 december 2025
BEZOEK DE WEBSITE!

Waar is RET+BEN Brabant | Zeeland mee bezig?

SPECIALE EDITIE: GVA

GVA = Gedeelde Verklarende Analyse

BORGING IN DE REGIO'S EN ORGANISATIES

Voor 2025 en 2026 stelden we voor alle regio's in Brabant en Zeeland ontwikkelgeld beschikbaar, via een SOK (samenwerkingsovereenkomst). BEN is aanjager van de GVA. Het is aan regio's, gemeenten en zorgorganisaties om komend jaar voor de (verdere) implementatie van de GVA te zorgen. Scholing is daar een aspect van, maar met trainen alleen zijn we er niet. We zien meerwaarde in het organiseren van intervisie, supervisie en terugkomdagen. Alle regio's in Brabant leverden hiervoor een plan aan. Zeeland start hiermee in 2026.
Daarnaast is in elke regio een kartrekker aangesteld waarvan de meesten inmiddels actief zijn. Zij overleggen maandelijks onder begeleiding van de netwerkverbinder, om uit te wisselen hoe het in de regio gaat en van elkaar te leren.

In de SOK staat dat alle regio's per 1 oktober een evaluatie aanleveren met daarin de volgende onderwerpen:

- aantal opgeleide gedragswetenschappers in de regio en het aantal jeugd-/gezinsprofessionals in de regio;
- aantal uitgevoerde GVA's en door wie (welke functie/opleiding);
- beschrijving van hoe GVA is uitgevoerd en welke werktheorie is gebruikt;
- beschrijving van hoe de kwaliteit is geborgd (denk hierbij aan intervisie, terugkomdagen, toetsing plannen);
- de gemiddelde tijdsinvestering van start (plannen afspraak), uitvoeren dossieronderzoek tot terugkoppeling aan gezin en betrokkenen, met een onderbouwing van deze gemiddelde tijdsinvestering;
- positieve en negatieve ervaringen in het proces en het resultaat van de GVA.

Elke regio doet het op zijn eigen manier, zoals je kunt lezen in de verhalen van de regio's een 10 voor de jeugd en Noordoost Brabant.

Leren door te doen: de GVA in de praktijk van een 10 voor de Jeugd

De jeugdregio een 10 voor de Jeugd (10vdJ) heeft een duidelijke ambitie: in 2028 willen de samenwerkende gemeenten 20% minder uithuisplaatsingen realiseren. Om dat te bereiken, zet de regio in op samenwerking, reflectie en vernieuwende werkwijzen. Eén daarvan is de GVA. Sinds 2024 wordt de GVA stap voor stap ingevoerd binnen een 10 voor de Jeugd.

Een uithuisplaatsing is zelden een eenvoudige beslissing. Vaak is er al veel hulpverlening geweest, zonder blijvend resultaat. De GVA biedt ruimte om te vertragen en opnieuw te kijken: wat werkte, wat niet, en waarom? De regio koos er bewust voor om medewerkers van de lokale toegangen in de GVA te scholen. Zo kunnen zij samen met gezinnen een onafhankelijke afweging maken en alternatieven verkennen voordat een kind uit huis wordt geplaatst.

Van scholing naar praktijk

De eerste stap was scholing. Gedragswetenschappers en jeugdprofessionals volgden trainingen en begonnen met de eerste analyses in de praktijk. Al snel werd duidelijk dat kennis alleen niet genoeg is. De GVA vraagt een andere manier van werken: tijd nemen, aandacht geven en het lef om te vertragen.
Omdat teams aangaven zoekende te zijn, startte een 10 voor de Jeugd een GVA-monitor om ervaringen te verzamelen.
De belangrijkste uitkomst: professionals zagen de waarde van de methode, maar worstelden met tijdsdruk en onzekerheid over hun eigen kunnen.

Ondersteuning en verbinding

Daarom kreeg de regio een vaste GVA-ondersteuner: Dominique Hollman-van Munster, inmiddels versterkt door collega Lisanne Heijs. Samen helpen ze teams op de werkvloer: van meedoen in casusoverleggen tot het samen uitvoeren van analyses. In de eerste weken bezocht Dominique alle toegangsteams, sprak met het regionale management en nam deel aan casusbesprekingen. Ze merkte veel betrokkenheid, maar ook behoefte aan meer verbinding tussen gemeenten. Daarom wordt nu gewerkt aan praktische hulpmiddelen: een hulpvragenblad, een placemat van het Molendriftmodel en een folder voor ouders en jongeren in begrijpelijke taal.

Dominique: *"De teams zijn enthousiast en willen het samen doen. Maar ze ervaren ook dat er meer nodig is dan alleen trainen. Het vraagt oefening, overleg en praktische ondersteuning."*

Successen dankzij de GVA

Na de eerste maanden zijn de resultaten voorzichtig positief. De GVA's die tot nu toe zijn uitgevoerd, hielpen soms zelfs om een uithuisplaatsing te voorkomen. Maar minstens zo belangrijk: professionals ervaren meer rust en inzicht in complexe situaties. De regio leerde vooral dat verandering tijd kost. Het vraagt om kleine stappen, blijvende aandacht en het lef om te leren in de praktijk.

BORGING IN DE REGIO'S EN ORGANISATIES

Niet meer erbij, maar erin: de GVA als onderdeel van het gewone werk

In Noordoost Brabant wordt werken met de Gedeelde Verklarende Analyse (GVA) steeds bekender. Waar sommige regio's vooral inzetten op scholing, ontstond in Noordoost Brabant een meer organische aanpak: leren door te doen, aansluiten bij bestaande werkprocessen en het stap voor stap laten groeien van draagvlak. De overeenkomst met andere regio's? De overtuiging dat de GVA helpt om beter te begrijpen wat er écht speelt en zo gezinnen beter te ondersteunen.

Ruim een jaar geleden startte de regio met het opstellen van een visiedocument: wat is de GVA, wanneer gebruik je het en wie doet wat? Dat plan lag er snel. Projectleider Loes Willekens blikt terug: "Hanneke Wijninga en ik begonnen heel enthousiast en dachten: dit gaan we doen! Maar al snel merkten we dat teams niet per se op de GVA zaten te wachten. De werkdruk is hoog, mensen waren verandermoe. Dan kun je zo'n implementatie er niet gewoon even bij doen." De les kwam snel: verandering heeft tijd nodig, zeker in een regio waar al veel loopt. "In plaats van blijven praten over hoe het moest, zijn we ervaringen gaan opdoen. Op verschillende plekken, met verschillende casussen. Zo kunnen we samen ontdekken waar de GVA écht iets toevoegt."

Andere aanpak

In tegenstelling tot andere regio's richt Noordoost Brabant zich niet primair op scholing. "Dat deden we in het verleden bij een andere methodiek en liet ons zien dat 'scholen en klaar' niet werkt", zegt Loes. "Onze aanpak was: eerst luisteren, dan aansluiten. Waar zit de behoefte? Waar ligt de noodzaak? En hoe kunnen we dat verbinden met de GVA?" Die benadering bleek succesvoller. Door de GVA te verweven met bestaande werkprocessen, zoals de brede analyses van stevige lokale teams, krijgen professionals ruimte om te ervaren wat het oplevert, zonder dat het voelde als 'weer iets nieuws erbij'.

Behapbaar maken

Een belangrijk verschil in deze regio is de inzet van klankbordgroepen en digitale inloopmomenten. Daarmee blijft iedereen betrokken zonder extra belasting. "Het is voor mensen behapbaar" vertelt Loes. "Ze sluiten eens per zes weken digitaal aan, denken mee, stellen vragen en voelen zich gehoord. Zo houd je de energie vast en het onderwerp levend. En wat we duidelijk zien is dat de meerwaarde van de GVA vanzelf duidelijk wordt wanneer mensen ermee aan de slag gaan." Eén moeder verwoordde treffend wat de GVA haar bracht:

"Het is niet erg als er niet meteen een oplossing is. Je bent je verhaal kwijt en dat is ook goed. Dat geeft al inzicht. Het begin is gemaakt."

Rust brengen en ruimte geven

De regio Noordoost Brabant bewijst dat de GVA geen los project hoeft te zijn, maar een manier van kijken die past binnen het dagelijkse werk. Door rust te brengen, ruimte te geven en stap voor stap te leren, groeit de betrokkenheid vanzelf. Loes vat het samen: "We hoeven niet alles tegelijk te kunnen. Als we erin slagen om analyses beter gedeeld, meer verklarend verklaard en beter gedragen te maken, zijn we al een heel eind."

"Alleen scholen is onvoldoende"

"We moesten zoeken naar haakjes die passen bij wat teams al doen"

Waar is RET+BEN Brabant | Zeeland mee bezig?

SPECIALE EDITIE: GVA

GVA = Gedeelde Verklarende Analyse

BETEKENIS VOOR JEUGDIGEN EN OUDERS

Je neemt ouders en jongeren echt serieus, dat maakt het verschil

Steeds meer organisaties werken met de Gedeelde Verklarende Analyse (GVA). Een methode die jongeren, ouders en hulpverleners samenbrengt om stil te staan bij wat er werkelijk speelt. Niet het probleemgedrag van het kind staat centraal, maar de gezamenlijke zoektocht naar verklaringen en perspectief. GZ-psycholoog Saskia de Veld (Sterk Huis) en gedragswetenschapper Michiel Naaijkens (Jeugdbescherming Brabant) delen hun ervaringen.”

“Wij zijn van de spoed”, legt Michiel uit. “In de crisiszorg staat snelheid voorop. Maar de GVA vraagt juist om vertragen. Dat je eerst goed luistert voordat je handelt.” Saskia knikt. “In de praktijk zie je vaak dat er vanuit paniek of onmacht snel wordt ingegrepen. De GVA dwingt ons eerst te begrijpen wat er aan de hand is. Pas dan kun je duurzaam iets veranderen. Helaas is er in de crisishulp geen tijd om een goede analyse te maken, idealiter zou er een goede GVA zijn, voordat een crisis plaatsvindt.” Volgens Saskia verdienen jongeren die in de residentiële zorg of crisisopvang belanden een grondige analyse. “We moeten zeker weten dat alles uit de kast is gehaald voordat we een kind uit huis plaatsen. De GVA helpt daarbij, omdat we niet alleen naar het gedrag kijken, maar ook naar de context: wat heeft gewerkt, wat niet en waarom?”

Ouders krijgen weer een stem

Een belangrijk verschil met traditionele werkwijzen is dat we breed kijken en bijvoorbeeld ouders actief bij de analyse betrekken. “Ouders voelen zich vaak schuldig of buitenspel gezet”, vertelt Saskia. “Met de GVA haken we ouders aan in plaats van dat we ze beschuldigen. We gaan samen terug naar het begin: wat is er gebeurd, waar ging het goed, en wat ging er mis?” Michiel vult aan: “We walsen niet zomaar een gezin binnen om te bepalen wat goed is. Door de GVA krijgen jeugdige(n) en ouders hun stem terug. Dat geeft ruimte, zorgt voor begrip en soms ook opluchting. Veel jeugdige(n) en ouders hebben nooit de kans gehad om hun verhaal te doen.”

“Veel ouders hebben nooit de kans gehad om hun verhaal te doen”

Een interventie op zichzelf

De gesprekken die uit een GVA voortkomen zijn vaak intensief. “Soms werken ze bijna therapeutisch”, legt Saskia uit. “Alleen al het feit dat jeugdige(n) en ouders merken dat er écht naar hen geluisterd wordt, maakt iets los. Je ziet inzichten ontstaan.” Michiel herkent dat. “Het is niet de heilige graal die alle problemen oplost, maar de kracht zit in het proces zelf. Het moment dat mensen hun eigen aandeel gaan zien, verandert de dynamiek. Dat is al winst.”

Leren verdragen

Het werken met een GVA kost tijd en vraagt om geduld. “Soms willen organisaties snel resultaat zien”, licht Michiel toe. “Maar juist het vertragen levert het meeste op. Door goed te graven, ontdek je wat er écht speelt. Dat helpt ons om betere beslissingen te nemen en voorkomt dat we aan symptoombestrijding doen.” Saskia: “Je moet leren verdragen dat iets niet meteen opgelost is. Maar die tijdsinvestering betaalt zich terug in duurzaam(er) herstel.”

Samenwerken over grenzen heen

Saskia en Michiel voerden voor een case samen de GVA uit. “De samenwerking tussen gedragswetenschappers van de gecertificeerde instelling (GI) en een jeugdhulpverlener is echt een succesfactor”, zegt Michiel. “We houden elkaar scherp, we kijken vanuit verschillende invalshoeken. En het versterkt ook de samenwerking tussen organisaties.” Saskia knikt: “Het is mooi hoe de werelden van jeugdbescherming en zorg samenkomen. We leren van elkaar, wat de jongeren ten goede komt.”

MICHIEL EN SASKIA WERKTEN SAMEN AAN DEZE CASUS.

STOPPEN MET HOPPEN

het verhaal van Mieke

Mieke* (17) groeide op binnen de jeugdzorg. Pleeggezinnen, gezinshuizen, crisisplekken. Steeds weer moest zij haar spullen pakken en ergens anders opnieuw beginnen. Haar verhaal is geen uitzondering, maar laat zien waarom de Gedeelde Verklarende Analyse (GVA) zo waardevol is. Saskia en Michiel vertellen hoe zij met de GVA probeerden te begrijpen wat er bij Mieke gebeurde en wat zij van hén vroeg als hulpverleners.

Mieke werd als baby uit huis geplaatst en woonde jarenlang in verschillende pleeg- en gezinshuizen. Overal liep ze vast. Haar gedrag was moeilijk, haar emoties nog moeilijker te lezen. “Elke keer zagen we hetzelfde patroon”, vertelt Saskia.

*Naam gefingeerd

Lees verder op volgende pagina →

Waar is RET+BEN Brabant | Zeeland mee bezig?

SPECIALE EDITIE: GVA

GVA = Gedeelde Verklarende Analyse

BETEKENIS VOOR JEUGDIGEN EN OUDERS

Vervolg pagina 4

“Ze deed een enorm beroep op de mensen om haar heen, maar die mate van nabijheid hield niemand vol. Tot het weer misliep en Mieke opnieuw werd overgeplaatst.” Achter dat gedrag schuilde een opeenstapeling van verlieservaringen. “Ze is niet boos, omdat ze vervelend wil zijn”, zegt Michiel. “Ze is boos, omdat ze voor haar gevoel telkens opnieuw is verlaten.”

Weinig vertrouwen in hulpverleners

Toen Mieke opnieuw in een crisisplek belandde, besloten Saskia en Michiel een GVA te doen. Niet om nog een dossier te vullen, maar om te begrijpen waarom alles bleef vastlopen. Saskia: “Familie was niet in beeld en konden we niet spreken. We hadden vooral gesprekken met hulpverleners van Mieke. En ook met Mieke zelf. Dat was best spannend. Ze had weinig vertrouwen in ‘weer nieuwe hulpverleners’.” Michiel vult aan: “In eerste instantie wilde ze niet met ons praten. Saskia en ik zijn buiten op een bankje gaan zitten en gaven aan dat we daar te vinden waren. Zonder druk. Alleen al laten merken dat we er waren, deed iets. Dat halfuur op dat bankje was misschien wel het belangrijkste moment van de hele analyse.”

“Elke overplaatsing voelt voor haar als een bevestiging dat ze nergens bij hoort”

Wat de GVA blootlegde

In de gesprekken kwam een duidelijk patroon naar voren: een meisje dat nabijheid zoekt, maar die door hechtingsproblematiek tegelijk afstoot. En een systeem dat telkens opnieuw reageert met overplaatsing, uit veiligheid, maar ook uit machteloosheid. “Eigenlijk wisten we al tien jaar wat ze nodig had”, blikt Saskia terug. “Een stabiele omgeving, mensen met een lange adem, veel begrenzing én nabijheid. Maar de praktijk is weerbarstig: de plekken die dat kunnen bieden, zijn schaars.” De GVA hielp om die inzichten opnieuw te verankeren. “We schreven samen met alle betrokkenen op wat werkte, wat niet werkte en waarom. Dat gaf houvast”, licht Michiel toe. “En misschien nog belangrijker: het maakte zichtbaar wat deze jongere allemaal had meegemaakt. Daardoor konden hulpverleners met meer begrip naar haar kijken.”

“De GVA helpt om eerst te begrijpen en dan pas te handelen”

Leren verdragen

Toch loste de GVA niet alles op. Mieke bleef worstelen en keerde later zelfs nog even terug naar een gesloten groep. “Dat is pijnlijk”, geeft Saskia eerlijk toe. “Maar het verschil is dat we nu beter begrijpen waarom. En dat we als professionals blijven zoeken vanuit dat begrip, niet vanuit paniek.” Michiel: “De GVA leert je verdragen dat je niet alles meteen kunt ‘fixen’. Soms is het grootste resultaat dat iedereen hetzelfde verhaal deelt. Dat we het eindelijk over hetzelfde hebben.”

“De GVA veranderde niet alleen het plan, maar ook de blik van iedereen om haar heen”

Reflectie: wat Mieke ons leert

Het verhaal van Mieke laat zien dat kennis van haar geschiedenis cruciaal is voor toekomstig herstel. Door te vertragen en samen te analyseren ontstaat ruimte voor compassie én betere keuzes. “Dit meisje is niet alleen een verzameling incidenten”, zegt Saskia. “Ze is iemand die telkens opnieuw laat zien hoe belangrijk het is dat we blijven kijken, blijven luisteren en blijven volhouden.”

Mieke heeft nog een weg te gaan, maar is niet langer alleen een ‘moeilijke casus’. Haar verhaal is gedeeld, gehoord en begrepen. En dat is misschien wel de belangrijkste stap richting herstel; voor haar én voor de professionals die haar begeleiden.

Waar is RET+BEN Brabant | Zeeland mee bezig?

SPECIALE EDITIE: GVA

GVA = Gedeelde Verklarende Analyse

SCHOLING EN TRAINING

GVA-trainers delen hun waardevolle inzichten

BEN is voorstander van een lerende cultuur, ook rondom de GVA.
De kwaliteit van scholing, training en begeleiding moet van hoog niveau zijn en blijven.

Er is een gedegen training nodig om het model te leren kennen en ermee te oefenen om het goed in praktijk te kunnen brengen. Net als supervisie en terugkomdagen/ bijscholingen om de kwaliteit te blijven borgen.
Scholen alleen is niet voldoende. Er moet voldoende en bekwaam personeel zijn. En zij moeten voldoende tijd, ruimte en ondersteuning in de dagelijkse praktijk krijgen.

In 2025 zijn er 15 trainingen gegeven op verschillende plekken in Brabant. De Brabantse trainerspool is dit jaar uitgebreid tot 8 trainers (4 trainers en 4 co-trainers).
In eerste instantie werden zij opgeleid door Molendrift.

Momenteel werken we volledig met een Brabantse trainerspool. Zij hebben de training doorontwikkeld en verbeterd op basis van de ervaringen van afgelopen jaar.
In 2026 willen we de trainingen in de verschillende regio's inbedden. Hiervoor zijn we in gesprek met enkele grote zorgaanbieders die een interne academie hebben.

LIESBETH VAN HOOF hoofdtrainer

Je wil dat mensen voelen: dit gaat écht verschil maken

Als hoofdtrainer bewaakt Liesbeth van Hoof onder meer de kwaliteit van de GVA-training. Belangrijk zijn de eisen vanuit de accreditatie bij SKJ, NVO en NIP, maar het gaat vooral om de inhoudelijke kwaliteit van de training. De GVA helpt om andere accenten te leggen bij complexe hulpvragen binnen de jeugd-zorg en daarmee beter passende hulp te vinden. Ouders en kinderen moeten zich vanaf het begin gehoord voelen en actief kunnen meedenken in het proces. De training levert daar de bouwstenen voor.

"De training doet meer dan kennis overdragen. Professionals oefenen met het GVA-model, de 'tekentafel' die helpt om een situatie goed in beeld te krijgen. Dat vraagt vaak om een wat andere manier van denken en van gesprek voeren dan men gewend is. Ofwel, soms leer je er iets bij en iets anders af.

Ook daar besteden we aandacht aan. We hopen verder dat professionals geraakt worden door deze manier van werken, er plezier in krijgen en gaan ervaren dat gezinnen er beter door worden geholpen.
Het is vervolgens een hele stap om er in de praktijk mee aan de slag te kunnen gaan. Ook dat komt aan bod."

Liesbeth gelooft sterk dat de GVA verschil maakt.
"In de jeugdzorg verliezen we regelmatig het zicht op de geschiedenis van kind, gezin en hulpverlening: we zien een momentopname van bijvoorbeeld gedrag, en handelen daarop. De GVA brengt de hele lijn terug. Dat overzicht, dat gedeelde verhaal is waar verandering begint. Het zou fantastisch zijn als organisaties écht samen vanuit de GVA een cirkel om een gezin gaan vormen. Niet ieder zijn eigen stukje apart, maar vanuit één gedeelde visie. Als we dat bereiken, werkt de jeugdzorg 70% beter. Daar doe ik het voor."

Lees verder op volgende pagina →

BEN organiseert de scholing van gedragswetenschappers en jeugd-/gezinsprofessionals

Zij zijn expert in het voeren van gesprekken en het opbouwen van een relatie met de gezinnen. De expertise van een gedragswetenschapper (GW) is nodig om een GVA op de juiste manier uit te kunnen voeren. Deze prikkelt andere professionals door vragen vanuit een ander perspectief te stellen en ondersteunt om tot gezamenlijke getoetste hypothesen te komen over het ontstaan, in stand houden, versterken en verminderen van de problemen.
De rol van de gedragswetenschapper is belangrijk, omdat die bij complexe vraagstukken overstijgend denkt en dat combineert met wetenschappelijke kennis. Gedragswetenschappers en jeugdprofessionals samen laten werken is essentieel om kwalitatief goede GVA's uit te voeren.
Deze samenwerking is in 2025 beschreven in een concept document en wordt getoetst in de pilot die loopt in de regio een 10 voor de Jeugd.

Waar is RET+BEN Brabant | Zeeland mee bezig?

SPECIALE EDITIE: GVA

GVA = Gedeelde Verklarende Analyse

SCHOLING EN TRAINING

Vervolg pagina 6

CHRISTEL DE VOS Orthopedagoog Generalist i.o.

Met meer rust, vertrouwen en openheid gesprekken voeren

"In 2023 volgde ik de training en was direct enthousiast over de tool en het gedachtengoed erachter. Namelijk met in plaats van over het gezin praten. Dat vraagt om luisteren zonder oordeel, vanuit een 'niet-wetende houding' en je er tegelijkertijd van bewust zijn wat je zelf meebrengt in het contact. Het afnemen van een GVA vraagt om een systemische blik. Je stelt vooral verdiepende vragen die helpen om het gedrag te snappen en de onderliggende dynamiek te begrijpen. Een goed voorbeeld hiervan is het gebruik van circulaire vragen. Door het stellen van reflectieve vragen ontstaat vaak al verandering tijdens het gesprek zelf. De GVA zorgt voor vertragen. En dat zorgt voor meer aandacht voor het proces in plaats van het resultaat. Er ontstaat ruimte voor echtheid, reflectie en werkelijk contact waarbij elk perspectief er mag zijn. Dat van de professional en het gezin. Dit zorgt voor toenemend wederzijds begrip en oplossingen die beter aansluiten bij de behoeften van het gezin. Ik raad elke professional deze training aan. Het helpt om met meer rust, vertrouwen en openheid gesprekken te voeren. En ga het vooral toepassen in de praktijk! De perfecte GVA afnemen bestaat niet. Maar het kan je wel helpen om tot een plan van aanpak te komen waarin iedereen zich gehoord en gezien voelt, waardoor er meer draagvlak en eigenaarschap ontstaat."

"Door het stellen van reflectieve vragen ontstaat vaak al verandering tijdens verandering tijdens het gesprek zelf"

MARLOUS ARENS Orthopedagoog Generalist

Het is gaaf om aan verandering bij te kunnen dragen

"Ik omarm het gedachtengoed van de GVA. Het proces aangaan door middel van de GVA is een manier om het als professional net iets anders te doen of op een andere manier van betekenis te kunnen zijn voor jeugdigen en hun gezin. Het is niet zo dat je het wiel opnieuw aan het uitvinden bent, maar het is vooral de manier waarop je het proces met elkaar aangaat. Werken met een GVA is meer dan alleen het invullen van een schema. Door trainingen te geven draag ik eraan bij dat meer mensen ermee gaan werken. Het is heel gaaf hier onderdeel van uit te maken en aan deze verandering bij te kunnen dragen.

"Het is van toegevoegde waarde dat je met andere professionals in de praktijk kunt sparren over de inzet van de GVA"

Wat ik ook heel mooi vind, is dat gedragswetenschappers en jeugdprofessionals samen de training volgen. Daardoor wordt er verbinding gecreëerd tussen verschillende professionals uit het werkveld. Ook als je de GVA zelf niet in de praktijk gaat afnemen, zul je er als professional vroeg of laat mee in aanraking komen. Er theoretische kennis over hebben is dan erg handig, zodat je weet hoe het proces met de cliënt en direct betrokkenen vormgegeven is en je weet hoe je de analyse kunt lezen. Daarnaast is het van toegevoegde waarde dat je met andere professionals in de praktijk kunt sparren over de inzet van de GVA; wanneer gaan we voor deze mensen een GVA inzetten? Met elkaar kunnen we de inzet van de GVA tot een succes maken."

Inmiddels 196 professionals gecertificeerd

32 mensen werken aan hun eindopdracht en krijgen daarna hun certificaat

79 deelnemers volgen de training op dit moment

We werken in Brabant met een bovenregionale GVA pool met gedragswetenschappers die ervaring met de GVA hebben bij complexe casuïstiek. Zij kunnen ondersteunen bij een vraag in de regio of een GVA uit te voeren, als er nog onvoldoende ervaring is in een team of een vraag heel complex is. De GVA pool bestaat uit gedragswetenschappers van Sterk Huis en JBB.

Wil je gebruik maken van deze GVA pool?
Neem dan contact op met Wilma Massop, netwerkverbinder GVA. Zij is bereikbaar via wbmssp@gmail.com.

LEREN EN ONDERZOEKEN

KBL EN NJI:

LEREN, UITROLLEN EN VERANKEREN VAN DE GVA

KBL (Kwaliteit Blijvend Leren) binnen het Nederlands Jeugdinstituut (NJi) neemt de landelijke opdracht op zich om een leerlijn GVA te ontwikkelen. Er is een groeiend besef dat de kwaliteit van analyses voorafgaand aan hulp moet verbeteren. Daarom start KBL een tienjarig traject om ketenbreed kennis te bundelen, (toekomstige) professionals te faciliteren en implementatiekracht te vergroten, regionaal én bovenregionaal. De organisatie doet dat via trainingsprogramma's, netwerkleren en monitoring. Zij doet dit samen met de drie organisaties in het land die de Verklarende Analyse ontwikkelden (Accare, Peers en Molendrift).

Professionals zien te vaak dat analyses vóór inzet van hulp niet voldoende zijn. De leerlijn wil dat veranderen: betere analyses leiden tot beter passende hulp aan kinderen en gezinnen. Nu en in de toekomst. De ambitie is helder:

GVA op de kaart zetten en zichtbare resultaten op casusniveau realiseren.

Van kennis naar bruikbare tools

KBL streeft naar onderbouwde aanpakken, praktische tools en vindbare kennis over wat wel en niet werkt. Resultaten moeten meetbaar zijn en zorgen voor meer bewustwording, een olievlekwerking en concrete verbeteringen in behandelingen en vervolgtrajecten.

Coördineren, faciliteren en verbinden

KBL stuurt aan op het vertalen van kennis naar beleid en gedrag. En onderscheidt daarbij verschillende rollen:

- coördinatie van leertrajecten
- aanbod van training
- coaching en intervisie
- het faciliteren van lerende netwerken

KBL speelt ook een rol als het gaat om het verankeren van implementatievoorwaarden richting bestuurlijke lagen.

Lange adem

Het traject beslaat ongeveer tien jaar en vraagt om leiderschap, heldere kwaliteitscriteria en commitment. Cruciaal is implementatiekracht: het organiseren van randvoorwaarden, monitoring en het creëren van concrete regionale voorbeelden.

Acties die écht werken

Professionals kunnen rekenen op leertrajecten, coaching en toegankelijke basisinformatie voor verschillende competentieniveaus. Zo wordt gezorgd voor betere analyses, gedeelde visie en meer vertrouwen in acties die écht werken.

BEN vindt het belangrijk dat de GVA landelijk uitgerold wordt. Het landelijk overleg van BEN-projectleiders vroeg KBL/NJI en Jeugdzorg Nederland de ontwikkeling van de leerlijn Gedeelde Verklarende Analyse op te pakken, als kennisinstituut. Er is ook gevraagd om dit te doen met alle betrokken partijen.

Waar is RET+BEN Brabant | Zeeland mee bezig?

SPECIALE EDITIE: GVA

GVA = Gedeelde Verklarende Analyse

LEREN EN ONDERZOEKEN

Onderzoek Radboud Universiteit en Praktikon naar kwaliteit in de Gedeelde Verklarende Analyse

Steeds meer jeugdzorgprofessionals werken met een Verklarende Analyse of specifieker, de Gedeelde Verklarende Analyse (GVA). Deze aanpak helpt om samen met jeugdigen, ouders en betrokkenen te begrijpen waar gedrag of problemen vandaan komen, wat de samenhang tussen elementen is en wat er nodig is voor verandering. Maar wat maakt een GVA nu écht goed uitgevoerd? Een recent onderzoek van de Radboud Universiteit en Praktikon bracht daar helderheid in.

In deze zogenoemde Delphi-studie kwamen 24 experts (ontwikkelaars, trainers en ervaren professionals) tot 59 kwaliteitscriteria voor een zorgvuldige en effectieve Verklarende Analyse. Die criteria zijn samengebracht in een kwaliteitskader dat laat zien **wat** professionals doen én **hoe** ze dat doen.

openjournals.nl

https://jeugdinontwikkeling.nl/
E-ISSN 2772-7718

Jeugd in Ontwikkeling

Kwaliteitscriteria voor de Verklarende Analyse in de Jeugdzorg

Een Delphi-Studie

Angela Luteijn[1], Marloes Jaspers-van der Maten[2], Janneke Vercouteren[2], Stijn Deckers[1,3] en Rachel van der Rijken[2]

[1]*Behavioural Science Institute, Radboud Universiteit, Nijmegen, Nederland* | [2]*Praktikon, Nijmegen, Nederland* | [3]*Stichting Mila, Schijndel, Nederland*

Samenvatting Probleemstelling: Een samenhangende analyse van verklarende factoren ontbreekt vaak in jeugdzorgdossiers, terwijl het maken van een verklarend beeld – ook wel de 'Verklarende Analyse' (VA) – juist cruciaal is voor passende zorg. Een model voor de Verklarende Analyse (VA-model) kan professionals helpen systematisch informatie te verzamelen en ordenen om tot een verklarend beeld te komen. Steeds meer jeugdzorgprofessionals in Nederland worden geschoold in een van de VA-modellen. Door deze ontwikkeling is in de jeugdzorgpraktijk behoefte aan handvatten om de kwaliteit van de uitvoering van de VA te borgen. Methode: Wij voerden een Delphi-studie uit om de kwaliteitscriteria voor de VA vast te stellen. Middels digitale vragenlijsten werd een expertpanel ($N = 24$) in drie ronden bevraagd. Via een systematisch, iteratief analyseproces werden de verkregen reacties gecategoriseerd, samengevat, geherformuleerd en opnieuw voorgelegd, en zodoende verwerkt tot concrete kwaliteitscriteria waarmee de VA in de praktijk kan worden geëvalueerd. Bevindingen: We vonden 59 criteria, die zijn gegroepeerd in zes hoofdthema's (verhelderen, onderkennen, verklaren, het verklarend beeld, samenwerken met jeugdige/ouders/betrokkenen en biases) en twee aanvullende thema's (instrumentgebruik en vervolgstappen (indiceren)), die gezamenlijk een kwaliteitskader vormen. Conclusie: De kwaliteitscriteria voor de uitvoering van een VA gaan in op wát professionals moeten doen om tot een VA te komen, maar ook op hóe zij dit kunnen doen, in samenwerking met de jeugdige, ouders en andere betrokkenen. Zodoende bieden de criteria handvatten om de VA in de jeugdzorgpraktijk te kunnen evalueren en verbeteren.

Trefwoorden Verklarende Analyse, jeugdzorg, diagnostische cyclus, Delphi-studie, kwaliteitscriteria

Artikelgeschiedenis
Ontvangen: 6 januari 2025
Geaccepteerd: 18 juni 2025
Online: 3 september 2025

Contactpersoon
Marloes Jaspers-van der Maten, m.jaspers@praktikon.nl

Copyright
© Author(s); licensed under Creative Commons Attribution 4.0. This allows for unrestricted use, as long as the author(s) and source are credited.

Financiering Onderzoek
Dit onderzoek is uitgevoerd als onderdeel van een groter onderzoeksproject naar de uitvoering en opbrengsten van de Verklarende Analyse, met steun van Fonds Welzijnswerk.

Belangen
De auteurs hebben geen conflicterende belangen te vermelden.

Ethische goedkeuring
Voor dit onderzoek werd een niet-wmo verklaring afgegeven door de METC Oost-Nederland (referentienummer: 2023-16185). Daarnaast werd goedkeuring verleend door de Ethiek Commissie Sociale Wetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen (referentienummer: ECSW-2023-134).

1 Introductie

De 'Verklarende Analyse' (VA) wordt binnen de jeugdzorg beschouwd als een veelbelovende oplossingsrichting voor inzet van de juiste hulp op het juiste moment, vergroten

Zes pijlers van kwaliteit

De onderzoekers onderscheiden zes hoofdthema's die samen de kern vormen van een goede GVA:

1. Verhelderen
Begin met het gezamenlijk in kaart brengen van klachten, krachten, wensen en verwachtingen. Niet alleen de zorgen, maar juist ook wat goed gaat en waar hoop zit.

2. Onderkennen
Breng concreet gedrag en situaties in beeld, inclusief uitzonderingen ("Wanneer gaat het wél goed?"). Gebruik kennis over normale ontwikkeling en bespreek wat ouders, jeugdige en betrokkenen zelf zien.

3. Verklaren
Onderzoek welke factoren de moeilijkheden veroorzaken, in stand houden of juist helpen verminderen. Werk met (alternatieve) hypothesen en toets die samen met het gezin.

4. Het verklarend beeld
Bundel alle informatie tot een helder, samenhangend verhaal dat iedereen herkent. Zo'n gedeeld beeld vormt de basis voor passende vervolgstappen.

5. Samenwerken
De kwaliteit van de GVA staat of valt met gelijkwaardige samenwerking. Dat betekent transparantie, begrijpelijke taal, afspraken nakomen en samen beslissen.

6. Biases herkennen
Denkfouten liggen op de loer. Reflecteer op je eigen redeneringen, bespreek die met collega's én met het gezin om je blik te verbreden.

Waarom doet dit ertoe?
De studie laat zien dat een sterke GVA niet alleen zorgt voor een beter verklarend beeld, maar ook voor meer gedeeld begrip, motivatie en passende zorg. Het voorkomt snelle, symptoomgerichte oplossingen en vergroot de kans op blijvende verandering. Bovendien blijkt samenwerking met gezinnen zelf een leerproces te zijn: het versterkt hun regie én die van de professional.

Praktische tips uit het onderzoek

- Gebruik de GVA als gespreksinstrument, niet als invuloefening.
- Check herkenning: vraag of ouders en jeugdige zich herkennen in het beeld dat ontstaat.
- Reflecteer met collega's op je redeneringen, zo voorkom je tunnelvisie.
- Koester de krachten: weten wat werkt is net zo belangrijk als weten wat niet werkt.
- Blijf leren: houd kennis over beïnvloedende factoren en werkzame interventies actueel.

De Radboud-onderzoekers werken momenteel aan een reflectietool waarmee professionals hun eigen GVA kunnen beoordelen en versterken. Een waardevolle stap richting meer kwaliteit, samenwerking en passende hulp in de jeugdzorg.

Meer weten?
Wil je het onderzoek lezen? Dat kan op jeugdinontwikkeling.nl
Het kwaliteitskader voor de Verklarende Analyse in de Jeugdzorg is te vinden op de site van Praktikon.